

ประเทศไทยกับการเป็นหนึ่งเดียวกับประชาคมอาเซียน

*

อุทัย ดุลยเกษม

1. เกริ่น

อาเซียน (ASEAN) ซึ่งย่อมาจาก The Association of Southeast Asian Nations ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967) โดยมีการลงนามกันที่วังสราญรมย์ (กระทรวงต่างประเทศ ของรัฐบาลไทย) มีประเทศสมาชิกครั้งแรก 5 ประเทศ คือ ประเทศไทย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ ในปี ค.ศ. 1984 (พ.ศ. 2527) ประเทศบรูไนดารุสซาลาม เข้าเป็นสมาชิกเป็นประเทศที่ 6 ในปี ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) ประเทศเวียดนาม เข้าเป็นสมาชิกเป็นประเทศที่ 7 ในปี ค.ศ. 1997 (พ.ศ. 2540) มีประเทศลาวและพม่า เข้าเป็นสมาชิกเป็นประเทศที่ 8 และ 9 และในปี ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542) ประเทศกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกเป็นประเทศที่ 10 ปัจจุบัน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) อาเซียนมีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ

ประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศนี้มีความแตกต่างกันในหลายด้าน ทั้งในแง่ขนาด และลักษณะของพื้นที่ภูมิประเทศ บางประเทศมีเนื้อที่เป็นเกาะมาก เช่น ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย บางประเทศมีพื้นที่เล็กมาก เช่น สิงคโปร์ บางประเทศเป็นลักษณะที่เรียกว่า

Land-locked แปลว่าพื้นที่ที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล เช่น ประเทศลาว เป็นต้น จำนวนประชากรก็แตกต่างกันมากเช่น บรูไนดารุสซาลาม มีประชากรไม่ถึง 1 ล้านคน สิงคโปร์มีประชากรประมาณ 5 ล้านคน เวียดนามมีประชากร 90 ล้านคน อินโดนีเซียมีประชากรทั้งหมดเกือบ 240 ล้านคน เป็นต้น ศาสนาก็แตกต่างกัน ขณะที่ประเทศไทย พม่า กัมพูชาและลาว มีศาสนาพุทธ นิกายเถรวาทเป็นศาสนาที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือ เวียดนามมีทั้งศาสนาพุทธนิกายมหายานและศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก ประเทศฟิลิปปินส์ประชากรนับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีประชากรทางตอนใต้ที่เกาะมินดาเนานับถือศาสนาอิสลาม ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นต้น ภาษาประจำชาติก็มีความแตกต่างหลากหลาย ตั้งแต่ภาษาบาฮาซามลายู และภาษาบาฮาซาอินโดนีเซีย ใช้กันมากในมาเลเซีย อินโดนีเซียและบรูไน รวมทั้งบางส่วนของสิงคโปร์ ภาษาจีนและภาษาอังกฤษใช้กันมากในมาเลเซียและสิงคโปร์ เป็นต้น ในแง่ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross

* อธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร

Domestic Product หรือ GDP) ของแต่ละประเทศก็แตกต่างกันมาก ขณะที่กัมพูชาและบรูไน มี GDP เพียง 10 ล้านเหรียญสหรัฐฯ แต่อินโดนีเซียมีสูงถึง 550 ล้านเหรียญสหรัฐฯ แต่เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่าง GDP กับรายได้ต่อหัวของประชากร บรูไนกับสิงคโปร์มีสูงมาก ในขณะที่ลาวมีต่ำมาก (สิงคโปร์ 62,100 เหรียญสหรัฐฯ บรูไน 51,600 เหรียญสหรัฐฯ ลาว 985 เหรียญสหรัฐฯ) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ก็แตกต่างกัน ประเทศอินโดนีเซียเคยเป็นอาณานิคมของดัตช์ (Dutch) ทำให้ได้รับอิทธิพลจากดัตช์ในหลายด้าน ฟิลิปปินส์เคยเป็นอาณานิคมของสเปนและอเมริกาได้รับอิทธิพลทั้งจากสองวัฒนธรรมอย่างมาก พม่า มาเลเซียและสิงคโปร์เป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับอิทธิพลจากอังกฤษมาก ในขณะที่ลาว เวียดนามและกัมพูชาเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศสมาก เป็นต้น ระบบการเมืองการปกครอง ก็มีความแตกต่างกัน บางประเทศ เช่น เวียดนาม ลาวและกัมพูชามีระบบการเมืองแบบสังคมนิยม ในขณะที่พม่าพยายามจะปรับระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เป็นต้น

ในท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายเหล่านี้ ในอดีตที่ผ่านมาตั้งแต่การก่อตั้งอาเซียนประเทศเหล่านี้มีการแข่งขันกันมากกว่าการร่วมมือกัน และในบางกรณีมีการสู้รบหรือมีความขัดแย้งกันในประเด็นต่างๆด้วย เพราะฉะนั้นการรวมตัวกันเป็นชุมชนอาเซียนอย่างสนิทแนบเนียนเป็นเรื่องที่ยากมิใช่น้อยเลย เพราะอาเซียนไม่มีกลไกอะไรที่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะช่วยเกื้อหนุนให้เกิดการบูรณาการ

ระหว่างกัน แต่ภาวะการณ์การแข่งขันในโลกมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในแง่ของการแข่งขันทรัพยากรธรรมชาติ การแข่งขันทางการค้า การครอบงำทางวัฒนธรรม การเคลื่อนย้ายของประชากรและแรงงาน เป็นต้น เป็นเหตุให้ประเทศต่างๆที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันเริ่มคิดรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนในลักษณะต่างๆกัน เช่นรวมกลุ่มกันในฐานะผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน เช่นการรวมตัวของผู้ผลิตน้ำมัน ที่เรียกว่า OPEC เป็นต้น หรือมีการทำข้อตกลงสัญญากันเป็นลักษณะที่เรียกว่า Bilateral Agreement (ข้อตกลงระหว่างประเทศสองประเทศ) บ้าง เป็นแบบ Multi-lateral Agreement บ้าง (เป็นการทำข้อตกลงร่วมกันมากกว่าสองประเทศ)

แต่การตกลงร่วมกันเป็นประชาคม โดยที่ประเทศแต่ละประเทศที่มีอธิปไตยเป็นของตนเองตัดสินใจเข้ามารวมกันอย่างเป็นทางการในปัจจุบันนี้มีแห่งเดียวคือ ประชาคมยุโรป หรือ European Union (EU) แต่การรวมกลุ่มของประเทศในประชาคมยุโรปก็ใช้ว่าจะประสบความสำเร็จได้อย่างที่คาดหวังทั้งๆที่ความหลากหลายของประเทศสมาชิกในด้านต่างๆมีน้อยกว่าความแตกต่างหลากหลายของสมาชิกกลุ่มประเทศอาเซียนเสียอีก และที่สำคัญผู้นำของประเทศต่างๆในประชาคมยุโรปมีสิ่งที่เรียกว่า “ความมุ่งมั่นทางการเมือง” (Political Will) ในการที่จะรวมตัวกันเป็นประชาคมยุโรปเพื่อสร้างพลังในการแข่งขันกับสหรัฐอเมริกาและประเทศมหาอำนาจในทวีปอื่น เช่น จีนและอินเดีย เป็นต้น

“ความมุ่งมั่นทางการเมือง” ของผู้นำประเทศสมาชิกในการที่จะรวมตัวกัน เป็นเงื่อนไขที่สำคัญมากที่จะทำให้การรวมตัวกันเป็นสหภาพหรือเป็น “ประชาคม” ได้สำเร็จ เงื่อนไขดังว่านี้เห็นได้ไม่ชัดเจนนักในบรรดาผู้นำประเทศของอาเซียนในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆในโลก ทำให้ผู้นำของสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศมีความเห็นพ้องต้องกันว่า หากไม่รวมกันให้เป็นปึกแผ่น การแข่งขันกับกลุ่มต่างๆ หรือประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น จีน อินเดีย ญี่ปุ่น หรือแม้แต่เกาหลีก็ย่อมเป็นไปได้ยาก ด้วยเหตุดังนั้น ในปี ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) จึงได้มีการลงนามร่วมกันในการประชุมที่เมืองบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย และประกาศว่าการรวมตัวของประเทศสมาชิกให้เป็นประชาคมอาเซียนจะดำเนินการให้เสร็จสิ้นในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) แต่ต่อมาเห็นว่า ปี 2563 จะช้าเกินไป จึงตกลงกันว่าจะเร่งสร้างประชาคมอาเซียนให้เสร็จสิ้นในปี 2015 (พ.ศ. 2558) คืออีกสามปีจากนี้ไป

ตามข้อตกลงกันนั้น ประชาคมอาเซียน จะมี “เสาหลัก” (Pillars) ที่สำคัญ 3 เสาหลัก คือ

(1) ASEAN Security Community (ASC) มุ่งที่จะรักษาสันติภาพและความมั่นคงของประชาคมอาเซียน

(2) ASEAN Economic Community (AEC) มุ่งที่จะสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ประชาคมอาเซียนเพื่อให้มีข้อได้เปรียบเชิงการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ และการสร้างความเป็นปึกแผ่นด้านเศรษฐกิจให้แก่ประชาคมอาเซียน

(3) ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) มุ่งสร้างให้เกิดความกลมเกลียวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ระหว่างสมาชิกของประชาคมอาเซียน

2. กลไกหลักที่เกื้อกูลต่อการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของอาเซียน

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN SUMMIT) ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ลงนามในกฎบัตรอาเซียน ซึ่งเปรียบเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่จะวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายโดยเฉพะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ. 2015) ตามที่ผู้นำประเทศอาเซียนได้ตกลงกันไว้ ทั้งนี้เพราะเล็งเห็นว่าโลกกำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและประเทศต่างๆได้ให้ความสำคัญกับการรวมตัวกันในภูมิภาคเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศ อาเซียนจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อให้แสดงบทบาทนำในการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาคและตอบสนองความต้องการของประชาชนในภูมิภาคอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามเมื่อมีการพูดถึงการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน คนส่วนมากจะเข้าใจกันว่าเป็นการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) เท่านั้น แน่นนอน การเกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นกลไกหลักประการหนึ่งในการที่จะ

ช่วยให้อาเซียนมีพลังต่อรองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ทั้งในด้านการค้าและการเมืองตลอดจนการทหาร แต่กลไกหลักอีกประการหนึ่งคือ กลไกทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งได้มีข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้นำประเทศอาเซียนที่จะจัดให้มี ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC) ด้วย แต่ได้รับการกล่าวถึงกันไม่มากนัก ยิ่งประเด็นเกี่ยวกับ ASEAN Security Community (ASC) มีการพูดถึงกันน้อยมาก ทั้งๆที่มีนัยต่อเรื่องนโยบายด้านความมั่นคงและสันติภาพของภูมิภาคอย่างมาก สิ่งที่เราเคยยึดถือกันมาเรื่อง “ความมั่นคงของประเทศ” ซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องอธิปไตยของประเทศและการรักษาดินแดนของประเทศ จะต้องมีการทบทวนอย่างมาก เพราะสิ่งที่เรียกว่าความมั่นคงทางการเมืองหรือการทหารจะขยับจากระดับประเทศเป็นระดับภูมิภาค เพราะฉะนั้นคำถามเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างประเทศก็ตีความขัดแย้งระหว่างชนกลุ่มน้อยภายในประเทศกับรัฐบาลกลาง ดังกรณีของชุมชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยก็ดี จะมีการปรับเปลี่ยนนโยบายอย่างไร เพื่อให้ไม่มีการกระทบกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซียหรืออินโดนีเซีย เป็นต้น

สำหรับเป้าหมายหลักของ AEC คือการร่วมมือการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนซึ่งมีหลักการที่สำคัญคือ การเป็นฐานการผลิตร่วมกันโดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า การบริการ การลงทุน การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีด้วย เพื่อมุ่งสร้างความเท่าเทียมในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและการส่งเสริมการรวมกลุ่มประเทศอาเซียนเข้ากับประชาคมโลก เมื่อขนาดของตลาดอาเซียนใหญ่ขึ้นทำให้อาเซียนมีอำนาจในการซื้อเพิ่มขึ้นและอำนาจในการแข่งขันก็เพิ่มขึ้นด้วย

แนวความคิดด้านการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ได้รับการสนับสนุนจากภาคธุรกิจอุตสาหกรรมเอกชนมากและรัฐบาลเองก็ให้การสนับสนุน แต่สำหรับกลไกด้านสังคมและวัฒนธรรม มีเพียงหน่วยงานของรัฐเป็นส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้นการผลักดันการสร้าง ASCC จึงเป็นไปได้ช้าและไม่ค่อยคึกคักเท่าที่ควร

ถ้าเราศึกษารายละเอียดจากเอกสารของอาเซียนที่เรียกว่า ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint (เอกสารแม่บทของประชาคมด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน) ซึ่งมีรายละเอียดมากมาย แต่ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่น่าสนใจซึ่งระบุไว้ในข้อที่ 7, 8 และ 9 ของคุณลักษณะและองค์ประกอบของ ASCC (Characteristics and Elements of ASCC) ที่ว่า

(7) The ASCC shall respect the different cultures, languages, and religions of the peoples of ASEAN emphasize their common values in the spirit of unity in diversity and adapt them to present realities, opportunities and challenges. (ประชาคมด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนจะเคารพในความแตกต่างด้านวัฒนธรรม ภาษาและศาสนาของประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนโดยเน้นระบบคุณค่าที่

เหมือนหรือคล้ายกันด้วยวิถึญญาณของความเป็น
หนึ่งในท่ามกลางความหลากหลายและปรับปรุง
ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริง โอกาส
และความท้าทายต่างๆ)

(8) The ASCC will also focus on the social dimension of Narrowing the Development Gap (NDG) towards bridging the development gap among Member States.

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านสังคม
และวัฒนธรรม (ASCC) นั้นจะเป็นการมุ่งเน้นมิติ
ด้านสังคมโดยเฉพาะการทำให้ช่องว่างของการ
พัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกให้แคบลง

(9) Based on the above, the ASCC envisages the following characteristics; (a) Human Development; (b) Social Welfare and Protection; (c) Social Justice and Rights; (d) Ensuring Environmental Sustainability (e) Building the ASEAN Identity; and (f) Narrowing the Development Gap

บนพื้นฐานของสิ่งที่กล่าวมา การเข้าสู่
ประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรม มี
การมองว่าจะต้องมีการดำเนินการในเรื่อง
ต่อไปนี้ คือ (1) การพัฒนามนุษย์ (2) การสร้าง
และปกป้องการสงเคราะห์ทางสังคม (3) การให้
ความสำคัญกับเรื่องสิทธิและความเป็นธรรมทาง
สังคม (4) การสร้างอัตลักษณ์ของอาเซียน และ
(5) การทำให้ช่องว่างด้านการพัฒนาแคบลง
ภายใต้หัวข้อ Human Development มีการ
ระบุไว้ดังนี้ (เลือกนำมาเสนอเพียงบางประเด็น)

(1) Improve the quality and adaptability of education, including ASEAN region by developing a technical assistance programme including training for teaching staff and staff exchange programme at higher education level for this purpose by 2009, in particular CLMV. (พัฒนาคุณภาพการศึกษาและความสามารถในการปรับตัวด้านการศึกษาเรียนรู้ ของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการรวมถึงการฝึกอบรมให้แก่ครูอาจารย์ ผู้สอน การแลกเปลี่ยนบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา)

(2) Promote education networking in various levels of educational institutions and continue university networking and enhance and support student and staff exchanges and professional interactions including creating research clusters among ASEAN institutions of higher learning, in close collaboration with Southeast Asia Ministers of Education Organization (SEAMEO) and the University Network (AUN). (ส่งเสริมเครือข่ายทางการศึกษาในระดับและการสืบสานเครือข่ายระดับมหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษา มีการส่งเสริมและสนับสนุน โครงการวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษาในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนโดยร่วมมือกับทางซีมีโอ (SEAMEO) และเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) ด้วย

(3) Strengthen collaboration with other regional and international educational organizations to enhance the quality of education in the region. (สร้างเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก ให้มีความเข้มแข็ง ผ่านองค์กรทางด้านการศึกษา ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติเพื่อ ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของภูมิภาคให้สูงขึ้น)

(4) Including the teaching of common values and cultural heritage in school curricula and develop teaching materials and capability for this purpose starting in 2008. (รวมทั้งด้านการสอนในเรื่องระบบคุณค่าที่เหมือนหรือคล้ายกันตลอดจนเรื่อง วัฒนธรรมโดยบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาของ โรงเรียน และการพัฒนาเอกสารเพื่อการสอนในเรื่องเหล่านี้)

(5) Develop and offer courses on ASEAN studies, both in the primary, secondary and higher education level. (พัฒนาและจัดการสอนเกี่ยวกับอาเซียนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา)

(6) Support learning of ASEAN languages and promote exchanges of linguists. (สนับสนุนให้มีการเรียนภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนและส่งเสริมให้มีการ แลกเปลี่ยนนักภาษาศาสตร์ระหว่างกัน)

(7) Exchange of cultural performers and scholars among Members States through educational system to give greater access and understanding of

the different cultures of ASEAN Members States. (ให้มีการแลกเปลี่ยนนักแสดงทาง วัฒนธรรม นักวิชาการ ระหว่างประเทศสมาชิก ผ่านทางระบบการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจใน วัฒนธรรมของกันและกัน)

(8) Promote the options of university placements in an institution of higher learning in a second ASEAN Member State through “A semester abroad” or “A year abroad” programme. (สนับสนุนและส่งเสริมทางเลือกในการศึกษาใน มหาวิทยาลัยและในสถาบันการศึกษาชั้นสูงใน ประเทศที่สองของสมาชิกอาเซียนในรูปแบบที่ เรียกว่า “หนึ่งภาคเรียนในต่างประเทศ” หรือ “หนึ่งปีในต่างประเทศ” เป็นต้น)

(9) Support the citizens of Member States to become proficient in the English language so that the citizens of ASEAN region are able to communicate directly with one another and participate in the broader international community. (สนับสนุนประชาชนในประเทศสมาชิกให้มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อให้ ประชาชนในประเทศสมาชิกสามารถสื่อสาร กันเองได้โดยตรง)

3. ในฐานะของสถาบันอุดมศึกษาเราควรคิด และ ทำอะไรเพื่อเตรียมการและใช้ประโยชน์ จากการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนในปี 2558

ก่อนอื่นผมขอทำความเข้าใจก่อนว่า เจตนารมณ์ของการสร้างประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงแผนแม่บท

ด้านการสร้างประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้นมีความชัดเจนว่า ต้องการให้อาเซียนมีความเป็นหนึ่งเดียวในท่ามกลางความหลากหลายเพื่อให้ประชาคมอาเซียนมีความเป็นปึกแผ่นและมีพลังการต่อรองที่แข็งแกร่งเพื่อต่อสู้หรือต่อรองกับประชาคมหรือประเทศมหาอำนาจอื่นๆ เช่น ประชาคมยุโรป อเมริกา จีน อินเดีย ญี่ปุ่นหรือแม้กระทั่งประเทศเกาหลีและออสเตรเลีย

แต่เมื่อเวลาเราได้ยินการพูดถึงประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ ASEAN Economic Community เรามักนึกถึงเฉพาะในแง่มุมของการเตรียมการของแต่ละประเทศสมาชิกเพื่อหาประโยชน์จากการเป็นประชาคมอาเซียนเป็นส่วนใหญ่ เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศเพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ของเรามีคุณภาพมาตรฐานสูงพอที่มีโอกาสเข้าไปทำงานในประเทศสมาชิกอื่นๆของอาเซียน หรือ การพยายามอุดช่องโหว่ให้ประชาชนของประเทศอื่นเดินทางมาแย่งอาชีพในประเทศของตน วิธีคิดในลักษณะนี้แม้จะเกิดประโยชน์กับประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ แต่จะมีประโยชน์น้อยต่อการสร้างประชาคมอาเซียนให้เป็นหนึ่งเดียวตามเจตนารมณ์ที่วางไว้

อย่างไรก็ตาม มองจากแง่ของเราซึ่งเป็นสถาบันการศึกษา ประเด็นที่ควรพิจารณาคือ เราจะมีการเตรียมการอะไรและอย่างไรที่จะก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งในแง่ของการเตรียมนักศึกษาให้มีโอกาสได้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนของประเทศไทย และในแง่ของการช่วยเสริมสร้างทรัพยากร

มนุษย์เพื่อการสร้างประชาคมอาเซียนให้เป็นปึกแผ่น

พิจารณาจากแง่มุมของการเตรียมนักศึกษาและบัณฑิตของเราเพื่อให้สามารถหาประโยชน์จากการเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ผมคิดว่าสถาบันการศึกษาของเราในเขตภาคใต้ สามารถดำเนินการในสิ่งเหล่านี้ได้ เพราะเราอยู่ในจุดที่อาจได้เปรียบสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอีกหลายแห่งในประเทศไทย เช่น

(1) การเตรียมนักศึกษาของเราให้มีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศอาเซียนที่ใช้ภาษาบาหลีชามลายู และภาษาอินโดนีเซีย เพราะประเทศสมาชิกเหล่านี้ ผู้คนส่วนมากนับถือศาสนาอิสลามและเป็นประเทศที่มีประชากรรวมกันมีมากกว่าครึ่งของประชากรของประชาคมอาเซียนทั้งหมด และที่สำคัญประเทศเหล่านี้ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน บางส่วนของสิงคโปร์ ประเทศไทยและฟิลิปปินส์ มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ มีตลาดแรงงานขนาดใหญ่และมีฐานเศรษฐกิจที่ดี ถ้าเราสามารถเตรียมนักศึกษาของเราผ่านวิธีการต่างๆ เช่น การศึกษารายวิชาอาเซียนศึกษา การเรียนภาษาบาหลีชามลายู การจัดการศึกษาแบบสหกิจศึกษา(Cooperative Education) โดยให้นักศึกษาเราได้ไปฝึกงานในประเทศเหล่านี้ หรือ การทำสัญญาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศเหล่านี้ เพื่อจะได้ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน การแลกเปลี่ยนนักศึกษา และแม้แต่การแลกเปลี่ยนบุคลากรหรือการส่งบุคลากรของเราไปศึกษาต่อในประเทศเหล่านี้

เป็นต้น การดำเนินกิจกรรมในลักษณะนี้จะช่วยให้นักศึกษาและบุคลากรของเราได้มีโอกาสเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ภาษาและวัฒนธรรมของประเทศเหล่านี้ได้อย่างดีและลึกซึ้ง อันจะเป็นการเปิดโอกาสให้บัณฑิตของเราได้ประโยชน์จากการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างมาก

(2) การจัดกิจกรรมค่ายนักศึกษาจากประเทศอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามและพูดภาษาบาฮาซา โดยที่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอาจร่วมมือกัน จัดค่ายผู้นำเยาวชนจากประเทศอาเซียน โดยอาจติดต่อผ่านทางเลขาธิการอาเซียน ซึ่งเป็นชาวนครศรีธรรมราช การจัดค่ายเยาวชนนี้ ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนของเรา ได้มีโอกาสสร้างเพื่อนจากประเทศอาเซียนสำหรับการติดต่อกันในอนาคต การจัดค่ายผู้นำเยาวชนนี้เป็นการจัดระยะสั้นประมาณ 1 สัปดาห์หรือ 10 วัน เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ร่วมกันในด้านความแตกต่างทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการยอมรับว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องปรกติธรรมดาที่ดำรงอยู่ และเรายังสามารถเป็นเพื่อนกันได้ท่ามกลางความหลากหลายในมิติต่างๆ เป็นต้น

(3) จัดการประชุมหรือการสัมมนาทางวิชาการด้านอาเซียนศึกษา โดยการกำหนดประเด็นทางวิชาการที่มีความสำคัญและน่าสนใจ เช่น แนวทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งในด้านการอาชีวศึกษาและด้านอุดมศึกษาโดยเฉพาะในสาขาวิชาที่เป็นที่สนใจอย่างกว้าง ขวาง เช่น การท่องเที่ยว การทำ

อาหาร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น โดยการเชิญนักวิชา การจากสถาบันการศึกษาในประเทศอาเซียนมาร่วมกัน

(4) การติดต่อสัมพันธ์กับสมาคมหรือกลุ่มนักธุรกิจไทยที่ทำธุรกิจหรือลงทุนในกิจการต่างๆในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ซึ่งมีอยู่จำนวนมากไม่น้อย ทั้งในมาเลเซีย อินโดนีเซีย และประเทศอื่นๆในแถบนี้ เพื่อการศึกษาหาช่องทางในการให้นักศึกษาได้ไปฝึกงานหรือได้รับการจ้างงานจากบริษัทเหล่านี้ในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนในอนาคต

(5) พยายามสร้างเครือข่ายกับชุมชนคนไทยในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนไทยที่ยังมีความผูกพันในความเป็นไทยอยู่มาก เช่นกลุ่มคนไทยในรัฐกลันตัน หรือ กลุ่มคนไทยในรัฐโทรบุรี ซึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กับทางเมืองไทยอยู่แล้ว และมีการเดินทางมาทำบุญที่วัดไทย และในบางปียังได้จัดให้มีการบวชลูกหลานในวัดในจังหวัดของไทยด้วยซ้ำ เรื่องเหล่านี้เราต้องใช้ออกาสให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ผมคิดว่า ประเด็นต่างๆที่ผมพยายามเสนอมานี้ ยังมีรายละเอียดที่ต้องนำไปคิดกันต่ออีกมาก แต่ประเด็นสำคัญมีว่า เราให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้มากเพียงใด และมีความตั้งใจที่จะก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติจริงหรือไม่เท่านั้น

ถ้าพิจารณาในแง่ของการเตรียมการให้ การเป็นประชาคมอาเซียนที่แข็งแกร่งและเป็นปีกแผ่น เราอาจต้องทำการศึกษา แผนแม่บทของการเป็นประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรมอย่างจริงจังและละเอียด หลังจากนั้น

อาจจะจัดการประชุมสัมมนาเรื่องนี้ให้มีการอภิปรายกันในที่สาธารณะอย่างกว้างขวาง ผมคิดว่า มีคนคิดในประเด็นนี้ค่อนข้างน้อย ถ้าเราจะจับเรื่องนี้มาทำให้เป็นเรื่องเป็นราว ก็จะทำให้เราเป็นผู้นำในเรื่องนี้ได้ แต่ต้องดำเนินการเรื่องนี้อย่างจริงจัง และควรมีผู้ที่มีความสนใจและเอาใจจริงเอาใจในเรื่องนี้รับผิดชอบในการดำเนินงาน

สรุป

ผมคิดว่าเรามีโอกาสดีในการจัดทำเรื่อง การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และภูมิภาคใต้ของเรา อยู่ในตำแหน่งแห่งที่ที่ได้เปรียบในการดำเนินงานในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้น ผมหวังว่าการเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น ถ้าเราเตรียมตัวดี นักศึกษาและบุคลากรของเราจะได้

ประโยชน์อย่างมากในอนาคตอันไม่ไกลนัก การเริ่มต้นที่อาจจะทำได้ในทันที คือการจัดประชุมนักศึกษาของสถาบันที่นับถือศาสนาอิสลามก่อน และช่วยกันพิจารณาว่านักศึกษาของเราต้องการทำกิจกรรมหรือโปรแกรมอะไรที่จะช่วยให้พวกเขาได้รู้จักประเทศอาเซียนอย่างเช่น มาเลเซีย หรือ บรูไน หลังจากนั้นอาจจะมีการประชุมหารือร่วมกันระหว่างนักศึกษามุสลิมในมหาวิทยาลัยอื่นๆในจังหวัดนครศรีธรรมราชและคิดโครงการติดต่อกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในประเทศมาเลเซียหรืออินโดนีเซียหรือบรูไน โดยให้กลุ่มนักศึกษาดำเนินกันเอง มหาวิทยาลัยเพียงแต่สนับสนุนในสิ่งที่สนับสนุนได้ ผมคิดว่าถ้าหากนักศึกษามีความสนใจในเรื่องนี้ กิจกรรมหรือโครงการที่เขาคิดเองทำเอง น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี